



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

בפני כבוד השופטת ורד ריקנטי-רוסהר

1. xxxx	המבקשים בת"ע 56349-05-14
2. xxxxxx	והמשיבים בת"ע 56391-05-14
ע"י עו"ד ברקוביץ משה	ובת"ע 56416-05-14:

נגד

ע"י עו"ד קופרשטיין משה ועו"ד ליבלינג אלעד	המשיבה בת"ע 56349-05-14
	והמבקשת בת"ע 56391-05-14 (ובת"ע
	56416-05-14:

בעניין עיזבון המנוח: xxxxxxxx

פסק דין

1
2 ענייניו של פסק דין זה הכרעה בבקשה למתן צו קיום צוואה בעל פה מיום 23.12.13 (ת"ע
3 56349-05-14), התנגדות לבקשה למתן צו קיום הצוואה בעל פה (ת"ע 56416-05-14) ובקשה למתן צו
4 קיום צוואה בעדים מיום 30.10.13 (ת"ע 56391-05-14), וזאת ביחס לעיזבון המנוח ז"ל.

א. רקע עובדתי

5
6
7
8 1. xxxx ז"ל (להלן: "המנוח") יליד 1936, הלך לעולמו ביום 2.1.14 כשהוא רווק, בנסיבות
9 טראגיות בהן נטל את חייו. יצויין שתיק החקירה במשטרת ישראל הועמד לעיוני לבקשת
10 הצדדים ועלה ממנו שלא היה חשד לכך שאדם אחר הביא למותו של המנוח והתיק נסגר באין
11 חשד לפלילים.
12
13 2. ביום 5.2.14 הוגשה לרשם לענייני ירושה בקשה למתן צו קיום צוואה על ידי המבקשים, מר
14 י' ובנו מר ד', זאת ביחס לצוואה בעל פה מיום 23.12.13 אשר על פי הנטען השאיר אחריו
15 המנוח (להלן: "הצוואה בע"פ").



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

3. לפי האמור בבקשת המבקשים, דברי המנוח נאמרו על ידו במהלך מפגש שהתקיים ביום 23.12.13, עת הגיעו המבקשים לביתו של המנוח בקיבוץ XXXX, לפי דרישת המנוח. באותו מעמד אמר בפניהם המנוח:
- 4 **"ולאחר מותי אני משאיר לכם את כל כספי ורכושי כולל הציוד של טכנאיות השיניים...אני הולך למות יותר מהר ממה שתכננתי וממה שאתם חושבים".**
4. ביום 13.4.14 הגישה המשיבה, התנגדות למתן צו קיום הצוואה בע"פ וביום 27.4.14 הוגשה מטעמה בקשה לצו קיום צוואה בעדים בחתימת המנוח מיום 30.10.13 (להלן: **"הצוואה בעדים"**). על פי כתבי טענות המשיבה, המנוח הותיר אחריו צוואה כתובה בפני 2 עדים לפיה הוא מוריש את כל רכושו למשיבה. לטענת המשיבה יש לקיים את הצוואה בעדים שכן זהו רצונו של המנוח, וזאת בשים לב גם לכך שעוד קודם לכן, ביום 4.2.87, חתם המנוח על צוואה קודמת בפני 2 עדים וגם במסגרתה ציווה את כל רכושו למשיבה או למי שיבוא במקומה.
5. לצורך הכרעה בהליכים יש לבחון האם המנוח ציווה בעל פה את כל רכושו למבקשים כפי הנטען והאם ציווי זה עומד בתנאי סעיף 23 חוק הירושה, תשכ"ה – 1965 (להלן: **"חוק הירושה"**), כך שיש בו כדי לבטל את הצוואה הקודמת בעדים שערך המנוח ביום 30.10.13. ככל ותידחה בקשת המבקשים לקיום הצוואה שבע"פ, ובהיעדר התנגדות, ינתן צו לקיום הצוואה בעדים כפי בקשת המשיבה.
6. אין חולק שהמנוח לא היה אדם בריא ערב פטירתו, ומשכך ובשים לב להסכמת הצדדים שקיבלה ביטוי בדיון מיום 8.1.15, הוריתי על מינוי מומחה רפואי מטעם בית משפט, פרופ' ש' (להלן: **"המומחה"**), זאת לצורך בחינת מצבו הרפואי של המנוח עובר לעריכת הצוואה בע"פ ולשם בחינת תוחלת החיים שהייתה צפויה למנוח, לאור מצבו הרפואי אותה עת, לו היה ממשיך בתוכנית הטיפולית שהוצעה לו עקב מחלתו.
- לאחר הגשת חוות דעת המומחה ותצהירי עדות ראשית מטעם הצדדים, התקיימו מספר ישיבות הוכחות, הצדדים והעדים מטעמם נשמעו, הוגשו סיכומיהם בכתב – ומכאן הכרעתי.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

ב. טענות הצדדים

עיקר טענות המבקשים

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

7. בבקשה למתן צו קיום הצוואה בע"פ נטען שביום 23.12.13 ציווה המנוח את כל רכושו למבקשים. לבקשה זו צורף מסמך כתוב בכתב ידו של המבקש 1, ובחתימתו עליו מתנוססת הכותרת "צוואה בעל – פה" וכן תצהיר בכתב של המבקשים הנושא את הכותרת "זכרון דברים", צוואה בעל פה נסיבות עריכתה" (להלן: "זיכרון הדברים"). שני המסמכים הנ"ל נחתמו ואומתו בידי ב"כ המבקשים, עו"ד XXXX, ביום 29.1.14.

8. בתצהיר עדותו הראשית ציין המבקש 2 שההיכרות בינו לבין המנוח החלה בתחילת שנות ה-70 של המאה הקודמת, כאשר המנוח היה מגיע למעבדת השיניים של המבקש 2 הממוקמת ב- XXX, מידי שבוע- שבועיים באופן קבוע ובמשך קרוב ל- 40 שנה, וביקש שידריך אותו בכל הקשור למקצוע טכנאות השיניים. על פי גרסת המבקש 2, בין השניים נרקמה מערכת יחסים ידידותית, המבקש 2 נהג להזמין את המנוח לביתו והמנוח היה משתף את המבקש 2 במצוקותיו. לדברי המבקש 2, במשך הזמן פתח המנוח מעבדה בקיבוץ XXX שבו הוא התגורר והגיש טיפולים לבני המקום, וזאת תוך ליווי מקצועי מצד המבקש 2. לגרסת המבקש 2, המנוח תמיד נהג להביע את הערכתו כלפיו, בין היתר מאחר והוא היה עירי ובודד, ללא משפחה וללא חברים קרובים.

9. בהמשך הצהיר המבקש 2 ביחס לנסיבות עריכת הצוואה בע"פ, הוא סיפר שבתחילת חודש דצמבר 2013 צלצל אליו המנוח וסיפר לו על מצבו הבריאותי הקשה, בין היתר ציין בפניו שיש לו פצעים בפה שאינם מתרפאים, כאבים וקושי לאכול. המבקש 2 הוסיף שהמנוח ביקש ש"יציל אותו" כלשונו ועל כן המבקש 2 השיב לו שהוא יסייע ככל שיוכל. בנוסף הציע לו המבקש 2 להיעזר בבנו, המבקש מס' 1, שהינו רופא שיניים, ועל פי גרסת המבקש 2, המנוח הסכים והמבקש ; אכן שוחח עם המנוח טלפונית וניסה לסייע לו.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

10. בשלב זה, כפי שאף נטען בתצהיר עדות ראשית שהגיש המבקש 1, המבקש 1 הפנה את המנוח למחלקת פה ולסת בבית החולים "XXX". הקשר הבא שנוצר בין הצדדים התרחש לטענת המבקשים ביום 22.12.13 כאשר המנוח התקשר למבקש 2 וביקש ממנו להגיע לביתו שבקיבוץ XXX על מנת להעניק לו סכום כסף במתנה.
11. לטענת המבקשים, המבקש 2 השיב בתודה וציין בפני המנוח שאין לו צורך בכך. לפי האמור, המנוח התעקש והציע לתת את המתנה למבקש 1 וציין בפני המבקש 2 שרצוי שיגיע עם עו"ד כדי לחתום בפניו על תצהיר למנוע חשש מפני עבירת הלבנת הון. המבקש 2 הוסיף וציין שבשיחה הטלפונית ביקש המנוח שבתצהיר יהיה רשום שהמתנה ניתנת למבקש 1 כאות הוקרה על העזרה והתמיכה שהמבקש 2 העניק למנוח משך 40 שנה.
12. לטענת המבקשים הם ביקשו מעו"ד XXX להכין תצהיר בהתאם לדבריו של המנוח הנ"ל ולמחרת – ביום 23.12.13 בצהרים - הגיעו השלושה לביתו של המנוח בקיבוץ XXX. על פי הנטען המנוח חיכה מחוץ לביתו ואז הזמין אותם להיכנס פנימה – ולאחר מכן המנוח פתח ואמר דברו לעניין הענקת סך של 200,000 ₪. צוין שלאחר מכן עו"ד XXX החתים את המנוח על התצהיר שהכין מבעוד מועד ועזב את החדר (להלן: "תצהיר המתנה").
13. על פי גרסתם המבקשים, הם נותרו לבדם יחד עם המנוח ואז אמר להם המנוח בזו הלשון (ר' סעיף 15 לתצהיר המבקש 2 וסעיף 8 לתצהיר המבקש 1):
- "בנוסף ל-200,000 ₪, אני נותן לכם עכשיו את כל הציורים שלי מהדירה ואת שיני הגרניטורות מהמעבדה שלי ולאחר מותי אני משאיר לכם את כל כספי ורכושי כולל ציוד טכנאות השיניים... אני הולך למות יותר מהר ממה שתכננתי וממה שאתם חושבים".**
13. לטענת המבקשים, גם לאחר שניסו להרגיע את המנוח, הוא חזר על המשפט "אני הולך למות יותר מהר ממה שתכננתי וממה שאתם חושבים". לאחר האמירה הנ"ל ליווה המנוח את השניים החוצה, אל רכבם, תוך שהם קובעים להיפגש בשנית בעוד מספר ימים.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

14. על פי הנטען, ביום 25.12.13 נסעו המבקשים לקיבוץ xxx, אספו את המנוח ונסעו יחד איתו לסניף הבנק ב- xxx שם התנהל חשבונו של המנוח, אז נתן המנוח למבקש 1 שיק בנקאי ע"ס של 200,000 ₪.
15. לטענת המבקשים דברי המנוח הינם בגדר צוואה בע"פ כמשמעותה בסעיף 23 לחוק הירושה וכי יש לקיימה.
- עיקר טענות המשיבה
16. לטענת המשיבה, אין לראות בזיכרון הדברים שהוגש משום צוואה בע"פ כמשמעותה בסעיף 23 לחוק הירושה, זאת הואיל ובעת אמירת הדברים המנוח לא היה במצב "שכיב מרע" וכלל לא עמד אל מול פני מותו. המשיבה הוסיפה וטענה שזיכרון הדברים לא נערך בסמוך לאחר מועד הפגישה עם המנוח ביום 23.12.13 ואף לא בסמוך לאחר מותו, אם כי ביום 29.1.14.
17. לטענת העמותה, כפי שעולה מזיכרון הדברים שנערך על ידי המבקשים, ביום 23.12.13 היה המנוח במצב פיזי תקין וניכר שגם מצבו הקוגניטיבי היה תקין, וכי זאת ניתן ללמוד מעצם העובדה שהמנוח חיכה להם בפתח ביתו ולאחר סיום הפגישה ליווה אותם לרכבם. זאת ועוד, דרישת המנוח לעריכת תצהיר מעידה על כך שהמנוח היה מודע לפרטים ולא ניכר שמצבו הקוגניטיבי של המנוח היה כזה השולל ממנו את היכולת לערוך מסמכים משפטיים כגון צוואה, לו רצה בכך. לא הייתה גם כל מניעה מצד המנוח לעריכת צוואה בפני עו"ד, זאת בשים לב לכך שעו"ד xxx היה נוכח בפגישה והעובדה שהמנוח ידע כיצד עורכים צוואה.
18. המשיבה טענה שבנסיבות העניין לא התקיים בעניינו של המנוח היסוד הסובייקטיבי ולא ניתן לומר שהוא ראה עצמו אל מול פני המוות. זאת ועוד נטען שאף לא התקיים היסוד האובייקטיבי הנדרש בחוק הירושה. על פי האמור, משחלפו 10 ימים ממועד הפגישה ועד למותו של המנוח, אין לומר שהמנוח היה במצב "שכיב מרע" במועד שבו לכאורה ציווה בעל פה את כל רכושו למבקשים. בעניין זה ציינה העמותה שגם מדברי המבקשים ניתן ללמוד שהם עצמם לא חשו שהם עומדים בפני אדם שהוא על ערש דווי.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

19. לטענת המשיבה בזיכרון הדברים לא פירטו המבקשים את מלוא נסיבות אמירותיו של המנוח
ובנוסף לא הפקידו אותו אצל הרשם לענייני ירושה בסמוך לאחר מכן בהתאם להוראות חוק
הירושה. עוד טענה המשיבה כי בשל מחלתו של המנוח, כפי העולה מהמסמכים הרפואיים
המצויים בתיק בית המשפט, ישנו חשש כבד שדברי המנוח נאמרו, ככל שנאמרו, בזמן שלא
ידע להבחין בטיבה של הצוואה בעת עריכתה ו/או מתוך רצון בלתי חופשי ו/או בשל השפעה
בלתי הוגנת, וזאת בשים לב לכך שהדברים נאמרו בנוכחות היורשים הנטענים והם בלבד.

20. נוכח כל האמור לעיל, טענה המשיבה שיש לקיים את צוואת המנוח המוקדמת שנערכה בפני 2
עדים ביום 30.10.13 ומנגד יש לדחות את הבקשה למתן צו קיום הצוואה בע"פ.

ג. המסגרת הנורמטיבית

21. סעיף 23 לחוק הירושה קובע בזו הלשון:

"23. (א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות,
רשאי לצוות בעל-פה בפני שני עדים השומעים לשונו.
(ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים
שיחתם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם אצל רשם לענייני ירושה; רישום, חתימה
והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם.
(ג) צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה
והמצווה עודנו בחיים".

22. הפסיקה שדנה בצוואת שכיב מרע מתייחסת לסוגיית קיומה בזיכרון יתירה והנטל להוכיח
את אמיתות אותה צוואה שניתנה בעל פה, רובץ על מי שמבקש את קיומה. בהקשר לנטל
ההוכחה אני מוצאת להפנות בין היתר לע"א 9200/99 יהודית חנוכה נ' ב"כ היועמ"ש פ"ד נו
801 (3), בעמ' 807 בו נאמר:

"5. כלל השאוב מהמשפט העברי קובע, כי "מצווה לקיים דברי המת" (כתובות, סט,
ב [א]; גיטין, יד, ב [ב]). אך לעתים, ובייחוד בצוואה על-פה, קיים קושי לעמוד על
אמיתותה של הצוואה (ולו במובן של גמירת-הדעת של המנוח) וגם לקבוע מה היה
רצונו של המת (תוכנו והיקפו), ובלשונו של ע"א 138/64 פלדמן (שוורץ) נ' טריפמן
[2], בעמ' 420:

"...בבקשה לקיום צוואה שנעשתה בעל-פה יש צורך בראיות חזקות. טעמיה של
הלכה זו מובנים באשר יש צורך להבטיח כי אכן אותם דברים המיוחסים למנוח
כדברי צוואתו אמנם נאמרו על-ידיו... שהרי הוא הלך לעולמו ואין מי שיוכל להכחיש
או להסביר את דבריו ולהכחיש את גירסת העדים ובמצב דברים זה נוצרת האפשרות



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 לאנשים בלתי-מהוגנים להביא עדויות שקר בתקווה שלא יוכחשו. מסיבה זו, על
2 בית-המשפט להיזהר משנה זהירות ולבחון היטב אם אכן ניתן לסמוך על העדים
3 המעידים על צוואה שנעשתה בעל-פה"
4

5 הואיל ומדובר בצוואה בעל פה, תפקיד העדים הוא מהותי והדרישה לקיומם של שני עדים
6 הינה דרישה קונסטיטוטטיבית. פסיקת בית המשפט העליון ראתה בעדים הנזכרים בסעיף 23
7 לחוק, עדי קיום, לא רק עדי "ראיה" ו"בירור", ועל בית המשפט להשתכנע שעדותם מהימנה
8 ומשכנעת (ר' ע"א 796/87 מוסד אריאל נ' דוידי ואח' פ"ד מה (2) 473).

9
10 23. התנאים לקיומה של צוואת שכיב מרע לאור נוסחו של סעיף 23 לחוק הירושה, הינם:

- 11
12 א. המצווה "שכיב מרע" או מצווה הרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, כמי שעומד
13 מול פני המוות.
14 ב. דברי המצווה יאמרו בעל פה.
15 ג. הציווי ניתן בפני שני עדים.
16 ד. העדים יהיו שומעי לשונו של המצווה.
17 ה. דברי המצווה בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה נרשמו בזיכרון דברים.
18 ו. זיכרון הדברים יחתם בידי שני העדים.
19 ז. זיכרון הדברים הופקד אצל הרשם לענייני ירושה על ידי שני העדים.
20 ח. רישום זיכרון הדברים, החתימה עליו והפקדה כאמור, נעשו ככל האפשר בסמוך לאחר
21 שניתן לעשותם.
22

23 24. על כל אלה יש להוסיף את הדרישה, שאינה כלולה במפורש בסעיף 23 הנ"ל, אך אין חולק
24 שהיא נחוצה בכל סוגי הצוואות, ובפרט בצוואה בעל פה, ולפיה על בית המשפט להשתכנע
25 מגמירות דעת המצווה כתנאי לקיום הצוואה ומכך שהדברים נאמרו מתוך כוונה "לצוות"
26 (ראה: ע"א 88/88 יעקובוביץ נ' היועמ"ש פ"ד מד (2) 69).

27
28 25. מקום בו הצוואה שבעל פה אינה עונה על אחת מדרישותיו של חוק הירושה, אולם ניתן לקבוע
29 מה היה רצונו של המצווה, רשאי בית המשפט לתקן פגם שנפל בצוואה, בתנאים מסוימים,
30 ורק אם התקיימו מרכיבי היסוד של הצוואה וזאת בהתאם להוראות סעיף 25 לחוק הירושה
31 שזו לשונו:



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 "25. (א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא
2 משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת,
3 לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים
4 בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן
5 ההליכים כאמור.

6 (ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

7

8 (4) בצוואה בעל פה כאמור בסעיף 23 – הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני
9 עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות
10 המצדיקות זאת, מול פני המוות".

11
12
13 26. העיקרון אשר מנחה את בית המשפט הינו רצון המצווה ולכן על בית המשפט לעשות כל שניתן
14 כדי שרצונו של המנוח יקוים.

15
16 בית המשפט מוסמך להכיר בצוואה "פגומה" רק אם שוכנע באמיתותה ולא נותר לו ספק
17 שהצוואה, כפי שהיא מונחת בפניו, נעשתה על ידי המצווה בגמירות הדעת הנדרשת. אולם, יש
18 הכרח בהתקיימות היסודות המהותיים והיעדרם אינו ניתן ל"ריפוי" באמצעות סעיף 25
19 הנ"ל. בהקשר זה אפנה לע"א 430/73 אקשטיין נ' כהן, פ"ד כח (2), 432 בעמ' 681 שם נקבע
20 כי:

21
22 " לכן במקרה של צוואת שביב מרע יש להקפיד על מילוי הוראות סעיף 23 (ב) ורק
23 במקרים נדירים יוכל השופט להשתמש לגבי מקרים כאלה בסעיף 25. מוסיף אני, כי
24 סעיף 25 אינו מדבר על כך שאמיתות הצוואה הוכחה מעבר לספק סביר, אלא שלא
25 היה לבית-המשפט בכלל ספק באמיתות הצוואה."

26
27 27. אדון אם כך בשאלות הדורשות הכרעה, אם כי לא כסדרן דווקא וזאת משיקולי נוחות.

28
29 ד. המצווה "שכיב מרע" או רואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, כמי שעומד מול
30 פני המוות

31
32 28. על פי סעיף 23 לחוק הירושה קיימים למעשה שני מצבים בהם חוק הירושה מכיר באפשרות
33 ציווי של צוואה בעל פה: האחד, מצווה שהוא "שכיב מרע" והשני, מצווה הרואה עצמו,



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 בנסיבות המצדיקות זאת, כמי שעומד מול פני המוות. המדובר במרכיבי יסוד של צוואה
2 שבעל פה ואי התקיימותם אינו ניתן לריפוי בהתאם להוראות סעיף 25 לחוק הירושה.
3 29. היות המצווה במצב של "שכיב מרע" בשעת הציווי היא דרישה בסיסית ומקדמית. הכרעה
4 בשאלה האם היסודות הנדרשים למצב של "שכיב מרע", כוללים מצב אובייקטיבי בלבד או
5 שדרוש גם מצב סובייקטיבי, אינה מתעוררת במקרה זה שכן לא הוכח בפני שהתקיים ולו
6 היסוד האובייקטיבי ביחס למצבו של המנוח במועד הציווי שבע"פ הנטען – ואסביר (ר'
7 בהקשר זה בין היתר ע"א 795/99, פרנסואה נ' פוזיס, פ"ד נד(3), 107, 117).
8
9 30. המונח "שכיב מרע" לא הוגדר בחוק הירושה והוא נקלט בו מן המשפט העברי. ההגדרה
10 ההלכתית מופיעה בדברי הרמב"ם: "החולה שתשש כוח כל גופו וכשל כוחו מחמת החולי עד
11 שאינו יכול להלך על רגלו בשוק והרי הוא נופל על המיטה – הוא הנקרא שכיב מרע..."
12 (הלכות זכייה ומתנה פרק ח הלכות ב, ד, כד, כו).
13
14 31. לצורך קביעה ולפיה לפנינו צוואת "שכיב מרע" נדרש יסוד אובייקטיבי - היינו, דרישה לקיומו
15 של מצב רפואי שבו המצווה אכן היה מצוי בסכנת חיים ממשית. בסוגיה זו מצאתי להורות
16 ביום 15.10.15 על מינוי מומחה מטעם בית המשפט לצורך מתן חוות דעת ביחס למצבו
17 הרפואי של המנוח עובר לעריכת הצוואה שבע"פ ובחינת תוחלת החיים שהייתה צפויה למנוח
18 לאור מצבו הרפואי אותה עת, לו היה ממשיך בתוכנית הטיפולית שהוצעה לו.
19
20 32. מחוות הדעת הרפואית מיום 30.11.15 שהוגשה ע"י פרופסור ש', שהינו מומחה לרפואה
21 פנימית ומומחה לאימונולוגיה קלינית, עולה שהמומחה לא קבע דיאגנוזה ביחס למצבו של
22 המנוח והמחלה ממנה הוא סבל. וכך נאמר בחו"ד:
23 "על פי המסמכים שבידינו, המנוח ז"ל, עובר למועד עריכת צוואת השכיב מרע ביום
24 23.12.13, סבל מהתסמונת קלינית המתאימה למחלת סרטן של העור מסוג קרצינומה
25 קשקשית (squamous cell carcinoma), המלווה בתסמונת סב-סרטינית
26 (תסמונת פארא-נאופלסטית) – para neoplastic pemphigus. תמונה קלינית
27 זו כללה משלב של תסמינים אצל המנוח על פי סדר הופעתם: נגע בעור באזור המצח;
28 הופעה פתאומית של תפרחת בעור על גבי הרגל; דלקת דו צדדית בלחמיות העין;
29 דלקת של השקדים; מכסה הגרון ולוע האף; ודלקת פה חמורה עם חמסים
30 (סטומטיטיס ארוזיבית) כולל מעורבות הלשון שנמשכה כחודשיים עד לפטירתו, ללא
31 תגובה לטיפול אנטיביוטי. לכך נלוותה תחושת חולשה כללית וירידה במשקל,
32 תסמינים המתאימים לקיומה של מחלת הסרטן".
33



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32

בהמשך דבריו ציין המומחה :

"לציין כי אבחנה מובהקת של מצב רפואי זה מחייבת ביופסיה מהנגע במצח ומהנגעים בחלל הפה, אשר אכן בוצעו, אך אין בידינו תשובותיהן".
"תסמונת סב-סרטינית מסוג **para neoplastic pemphigus** מאופיינת בתחזית (פרוגנוזה) רעה ובתוחלת חיים קצרה – החולים שורדים בממוצע עד 3 חודשים מהאבחנה הראשונית, מוות תוך שנתיים מהאבחנה מופיע בשיעור של 75%-90% מהמקרים. בחולים עם מעורבות משמעותית של ריריות הפה, בדומה למנוח, הפרוגנוזה היא הגרועה ביותר. מצב החולים בתסמונת זו לרוב מזדרזר לאלח-דם, כשל נשימתי כתוצאה ממעורבות הריאות, או התקדמות של הממאירות הבסיסית. הטיפול בתסמונת כולל כריתה של הגידול הסרטיני, בשילוב ניסיון לדיכוי המערכת החיסונית – אך ניסיונות אלו מוצלחים רק במעט מהמקרים".

33. בתשובותיו של המומחה לשאלות ההבהרה שנשלחו אליו מיום 14.12.15, חזר המומחה והבהיר שמאחר ואין בפניו תיעוד רפואי ביחס לתשובת הביופסיה מחלל הפה ברשומות הרפואיות של המנוח, לא ניתן לקבוע באופן סופי את האבחנה הרפואית, לכאן או לכאן.

המומחה ציין שאינו יכול לדעת האם המנוח קיבל הסבר לגבי התסמונת שלו, האם היו בידי נתונים לגבי תוחלת החיים שלו, כמו כן ציין שהוא לא יכול לדעת האם רופאיו של המנוח סברו שהוא במצב של סכנת חיים מיידית. וכך הבהיר המומחה בלשונו "**בהעדר אבחנה וודאית ניתן רק לשער את תוחלת חייו של המנוח, כפי שרק ניתן לשער מהי האבחנה**" (ר' תשובות המומחה מיום 14.12.15).

34. המומחה נסמך בחוות דעתו בין היתר על "סיכום ביקור" במרפאה מיום 1.1.14 ובו נכתב: "**ממתין לביופסיה מהפה**". בנסיבות אלו, מכיוון שלא הייתה מונחת בפני המומחה תשובת בדיקת הביופסיה, לא ניתן לעמדתו לאבחן באופן מובהק שהמנוח סבל מתסמונת פמפיגוס פארנאופלסטי. אבחנה סופית ומובהקת יכולה להתבצע, לעמדת המומחה, רק על סמך קבלת תוצאות מתאימות בביופסיה, וכל עוד אין כאלה בידי הרופא, מדובר בהשערה בלבד.

35. לכך יש להוסיף שבמסגרת תשובות המומחה לשאלות ההבהרה של העמותה, הסכים המומחה עם הטיעון ולפיו תסמונת פמפיגוס פארנאופלסטי הינה תסמונת נדירה כשלעצמה, קל וחומר



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 כאשר מדובר בתסמונת שהיא נלווית למחלת סרטן העור ולכך שתוארו בספרות הרפואית
2 מקרים כאלה בודדים בלבד בעולם.
3 זאת ועוד, כלל לא הונחה בפני המומחה אבחנה ולפיה המנוח היה חולה בסרטן העור (ר'
4 תשובות המומחה לשאלות ההבהרה מיום 14.12.15 עמ' 1 ו- 2).
5
6 36. אין חולק שעל סמך התיעוד הרפואי אשר הוצג המנוח לא היה אדם בריא במועד עריכת
7 הצוואה הנטענת והוא סבל באותה עת מתסמינים שונים, בין היתר נגע בעור באזור המצח,
8 תפרחת, דלקות בעיניים ובשקדים, פצעים בפה, חולשה, ירידה במשקל ואף מכאבים קשים.
9 לצד זאת הוכח בפני גם שבמועד הציווי בעל פה הנטען ובסמוך לו - המנוח התנהל מבחינה
10 פיזית באופן חופשי וללא כל עזרה מהזולת (המנוח ביקר במרפאות, הסתובב מחוץ לביתו,
11 שוחח עם מכריו ואף נסע עם המבקשים לסניף הבנק שלו ב XXX לצורך הענקת המתנה
12 למבקש 1).
13
14 37. לא הוצג בפני כל תיעוד רפואי אשר היה בו כדי להצביע על אבחנה רפואית של המנוח וקביעה
15 כלשהי ביחס לתוחלת חייו במועד עריכת הצוואה הנטענת ואף לא לאחר מכן. אין גם כל
16 תיעוד שלמנוח נמסר שמחלתו סופנית ושהוא נתון בסכנה ממשית ומידית לחייו, שהרי לא
17 היתה כל אבחנה כזו.
18
19 לא הוכח גם שבמועד הציווי בע"פ הנטען המנוח עמד בפני טיפולים רפואיים דחופים ומצילי
20 חיים (ר' למשל הפניה לביצוע ביופסיה מיום 26.12.13 אשר נקבעה רק ליום 3.2.14). לצד
21 זאת הובאו ראיות ולפיהן חרף התסמינים השונים והקשים, מצבו הפיזי של המנוח במועד
22 עריכת הצוואה הנטענת אפשר לו להתנהל בחופשיות ולבטא עצמו ללא כל מגבלה.
23
24 38. המבקשים לא ביקשו לחקור את המומחה, כך שמסקנתו והאמור בחוות דעתו לא נסתרו, ואני
25 מוצאת לאמץ את קביעות חוות הדעת. יוצא אפוא שאין בחו"ד כדי לבסס אבחנה רפואית
26 ביחס למצבו האובייקטיבי של המנוח ומשכך אין די בקיומם של התסמינים אשר הופיעו אצל
27 המנוח כדי לשכנע שהמנוח היה נתון בסכנת חיים ממשית במועד הציווי בעל פה. לאור
28 האמור, אני קובעת שהמבקשים לא עמדו בנטל להוכיח התקיימותו של התנאי האובייקטיבי
29 להיות המנוח במצב של חולה הנוטה למות ובסכנת חיים ממשית במועד הציווי.
30



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1
2
3 39. יצויין שהמבקשים גם העידו בפני שלהערכתם ולהתרשמותם המנוח היה במצב קוגניטיבי
4 תקין במועד בו ציווה להם את רכושו, כך שלשטת המבקשים עצמם למנוח לא היתה מגבלה
5 פיזית וקוגניטיבית לערוך צוואה חדשה בכתב בפני עו"ד ולשנות את צוואתו הקודמת בעדים
6 מיום 30.10.13, גם אם הדבר היה כרוך במאמץ פיזי ובכאב. וכך עלה מחקירתו הנגדית של
7 המבקש 1 (ר' בעמ' 67-68 לפרוטוקול הדיון מיום 5.1.17):
8 "ת. בראש הוא היה בריא, הוא הבין למה שקורה לו איך הוא אמר לי "הכאבים הפכו
9 לחלק בלתי עוזב מגופי".
10 ש. אז אני מבין מתשובתך שמבחינה קוגניטיבית לא היתה לו בעיה לערוך צוואה.
11 ת. מבחינה שכלית הוא היה תקין.
12 ש. ואם אני עכשיו מתייחס לנושא הפיזי, אתה בעצמך אומר שהמנוח גם קיבל את
13 פניכם מחוץ לבוטקה שלו ב 23.12.13 וגם הגיע איתך ב- 25.12.13 הגיע איתך לבנק.
14 ת. בכוחות עילאיים.
15 ש. ואני אספר לך שהוא עוד הלך גם לאחר מכן, אנו רואים את זה מהתכתובות
16 הרפואיות. אם XXX רצה ללכת לעורך דין באיזור קיבוץ xxx או באיזור xxx, האם
17 היתה מניעה פיזית לכך.
18 ת. לא יודע את רמת הקושי, אני רק יודע שהוא התלונן על כאבים".
19
20 40. גם עו"ד xxx אשר חתום על תצהיר המתנה העיד שבמועד החתימה על התצהיר היה המנוח
21 בדעה צלולה ועצמאי לגמרי (ר' פרוטוקול מיום 13.9.16 עמ' 37 ש' 10):
22 "ש: כשפגשת את המנוח הוא היה במצב שהוא יכול ללכת ולהסתובב?
23 ת:....הוא עצמאי לגמרי ולצלול, הוא הסתובב והראה לי את הבודקה ואת הכלים
24 שלו".
25
26 41. בחינת השאלה האם המנוח ראה עצמו מבחינה סובייקטיבית, כמי שעומד מול פני המוות, אף
27 היא אינה מובילה למסקנה ולפיה המנוח סבר במועד הציווי שבעל פה שהוא ניצב אל מול פני
28 המוות. הונחו בפני ראיות לפיהן בין מועד עריכת הצוואה בע"פ לבין מועד הפטירה, המנוח
29 ביקר בתכיפות במרפאות ובבית החולים. ראיות אלה מלמדות אמנם על מצבו הרפואי של
30 המנוח אשר הצריך טיפולים רפואיים, בדיקות ומעקב, אבל הן גם יכולות ללמד באותה מידה
31 על פעילות אקטיבית יזומה של המנוח ונקיטת מעשים בפועל למען הטבת מצבו - התנהגות
32 אשר אינה עולה בקנה אחד דווקא עם התנהלותו של אדם שסבר שימיו ספורים ואפסה
33 תקוותו. גם מן העובדה שהמנוח חתם ביום 29.12.13, ימים בודדים בלבד לפני מותו ולאחר
34 הציווי הנטען, על מסמך "ויתור על סודיות רפואית" לטובת המבקש 1, מלמדת על כך
35 שהמנוח לא צפה את פני מותו וביקש להסתייע במבקש 1 על מנת להשיג טיפול ומרפא.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1

2

3 42. על סמך העדויות אשר הובאו בפני, התרשמתי שרק סמוך לפני מותו גמלה בליבו של המנוח
4 ההחלטה ליטול את חייו, ולא ניתן לומר, במידת ההוכחה הנדרשת, שזה היה הלך רוחו של
5 המנוח כבר ביום 23.12.13. בעניין זה העיד בפני מר ז' כי (ר' עמ' 24 לפרוטוקול מיום 9.6.16
6 ש' 19-22):

7 "ש: הייתם מדברים הרבה, אתה יודע במה המנוח היה חולה, מה היה מצבו הרפואי.

8 ת: מתי? עכשיו לאחרונה?

9 ש: כן לפני פטירתו.

10 ת: לא, הוא בעצמו לא ידע מה יש לו. הוא ידע שהוא חולה אך הוא לא ידע בדיוק מה
11 יש לו".

12

13 43. כן הוכח בפני שרק ביום 2.1.14, היום שבו שם המנוח קץ לחייו, הופנה המנוח לקחת את
14 מהרופא מסמך רפואי כלשהו שככל הנראה קשור לביופסיה שנדרש לעשות. לפי עדותו של
15 מר ס', באותו היום סיפר לו המנוח שהוא קיבל את תוצאות הביופסיה שערך. בשונה
16 מטענות המבקשים, עדות זו תומכת דווקא במסקנה שרק אז גמלה בליבו של המנוח
17 ההחלטה לשים קץ לחייו. וכך השיב מר ס' לשאלות בית המשפט (ר' בעמ' 20 לפרוטוקול
18 מיום 9.6.16 ש' 11-20):

19 "ש: מה היה תוכן השיחה שלך עם המנוח שעה לפני ארוע ההתאבדות.

20 ת: הוא אמר לי ככה "הגיעו לי תוצאות של איזו בדיקה" הרי הוא היה חולה במחלה,

21 שאין לי מושג במה זה, אז הוא בא אלי וחיפש אותי באתר נופש ובא כביכול להיפרד
22 ממני.

23 ש: איך הסקת שהוא בא להיפרד ממך.

24 ת: כאילו בדיעבד.

25 ש: מה בדיעבד הבנת.

26

27 ת: הבנתי שהוא חיפש אותי, כי בעבר אף פעם הוא לא בא לחפש אותי באיזורים
28 האלה, תמיד הפגישות היו או ליד הבית שלו או ליד המחסן שלי. הוא נכנס אלי לאתר
29 נופש ואמר שהגיעו לו התשובות של הבדיקות וזה הסוף, ולא הבנתי שהוא הולך
30 להתאבד. הוא רמז לי ממש כאילו שזה זה הסוף שהוא שם קץ".

31

32 עדויות אלה לא נסתרו בחקירה הנגדית, הן התיישבו עם יתר הממצאים ולפיהם המנוח פעל

33 להטבת מצבו בסמוך לפני ואף לאחר הציווי בעל פה - ומצאתי ליתן בהן אמון מלא.

34

35 44. כעולה מאומדן מצבו הרפואי של המנוח מיום 11.12.13 (ר' נספח ד' לסיכומי המבקשים)

36 המנוח נשאל האם הרגיש בשבועיים האחרונים, לעתים קרובות חוסר עניין או רצון לעשות



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 דברים, ועל כך השיב המנוח כי "מרגיש שירד מבחינה נפשית. מפחד שהמערכת האימונית
2 שלו ירודה. לאחרונה סובל מאפטות בפה ובלוע. גורם לצרידות.
3 לאחרונה סבל משושנה ברגל שטופלה באנט'. חושש שיגיע למצב שלא יוכל לאכול ואז נותר
4 רק "כדור בראש". בהמשך לאותו אומדן נשאל המנוח האם הרגיש במשך השבועיים
5 האחרונים לעיתים קרובות דיכאון או חוסר תקווה, ועל כך השיב בשלילה.
6
- 7 דבריו של המנוח מבטאים אפוא חשש ממשי מפני העתיד לבוא, אולם לא הוכח בפני שבין .45
8 מועד עריכת האומדן ביום 11.12.13 לבין מועד הציווי בעל פה ביום 23.12.13, חלה הידרדרות
9 כה חמורה במצבו של המנוח אשר הביאה אותו למסקנה שהוא עומד בפני המוות ושנטילת
10 חייו הינה המוצא היחיד העומד בפניו. דווקא התיעוד הרפואי מעלה שהמנוח המשיך בשגרת
11 הבדיקות והטיפול לאחר ה- 23.12.13. כך למשל ביום 26.12.13 המנוח הגיע עצמאית לביה"ח
12 רמב"ם לבדיקה במרפאת כירורגיה פה ולסתות ובתום הביקור זומן לביצוע בדיקות נוספות
13 ובהן ביופסיה. שלושה ימים לאחר מכן, ביום 29.12.13, ביקר המנוח במרפאה האזורית אצל
14 ד"ר מ' וקיבל הפניה לביצוע בדיקות נוספות. באותו מועד חותם גם המנוח על כתב ויתור על
15 סודיות רפואית לטובת המבקש 1. ביום 30.12.13 מתייצב המנוח לניתוח לכריתת הנגע בעור
16 לצורך ביצוע הביופסיה וביום 1.1.14, יום לפני שנטל את חייו, המנוח מבקר במרפאה
17 האזורית בציינו בפני האחיות שהוא "ממתין לביופסיה מהפה".
18
- 19 באותה תקופה המנוח נפגש עם המבקשים מספר פעמים וגם נמצא בקשר עם מכרים שונים. .46
20 בהקשר זה הובאה בפני עדותו של מר י', ולפיה:
21 "ביום ד ה- 1.1.13 (צ"ל - 2014 - הערה שלי - ו.ר.ר.) בסביבות הצהריים ישבתי עם
22 המנוח בחדר האוכל של הקיבוץ ושוחחנו. בשיחתנו הביע המנוח אופטימיות ביחס
23 למצבו הרפואי, הוא אמר לי שעליו לערוך בדיקות רפואיות בכדי שידעו במה הוא
24 חולה, ושהבן של המבקש 2 אמר שיש לו קשרים בביה"ח "כרמל" ושהוא יעזור לו
25 להתקבל לשם לאשפוז לצורך בדיקות באופן מסודר".
26
- 27 גם אם המנוח אמר למבקשים על פי הטענה שהוא הולך למות "מהר יותר מכפי שאתם .47
28 חושבים" וחזר על כך 3 פעמים במהלך פגישתם ביום 23.12.13, הרי שכל יתר התנהלותו של
29 המנוח עובר לאמירת הדברים הנטענים למבקשים מלמדת שבאותה עת הוא לא סבר שימיו
30 ספורים חרף מחלתו וסבלו ושהוא פעל ללא לאות להטיב מצבו. משכך לא שוכנעתי שביום
31 23.12.12 ראה עצמו המנוח, מבחינה סובייקטיבית, מול פני המוות.
32



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 נובע מכך שהמבקשים לא עמדו בנטל להוכיח שבמועד הציווי בעל פה המנוח היה במצב של
2 "שכיב מרע" וגם לא הוכח שהמנוח ראה עצמו, כמי שעומד מול פני המוות – ודי היה בכך
3 בלבד כדי להביא לדחיית בקשתם לקיום הצוואה שבעל פה.
4
- 5 נסיבות תיק זה מעוררות שאלה נוספת והיא האם הוראות סעיף 23 לחוק הירושה חלות גם
6 ביחס לאדם שהתכוון ליטול את חייו? בהקשר זה קבעה הפסיקה שיתכנו מקרים בהם אדם
7 ששם קץ לחייו ייחשב כמי שהותיר אחריו צוואה בעל פה נוכח מותו הצפוי והקרוב שאותו
8 יזם. במקרה כזה, בית המשפט נדרש לבחון בזהירות רבה את הנסיבות שבפניו. תחילה יש
9 לבחון את סמיכות הזמנים בין מועד הציווי שבע"פ לבין מועד הפטירה, ולאחר מכן יש צורך
10 לבדוק האם כוונתו של המנוח לא השתנתה מהמועד בו הכריז על צוואתו ועד שנטל את חייו.
11
- 12 50. בפסיקה נקבעו מבחנים שמטרתם לקבוע אם בשעת אמירת דברי האדם גמלה כבר בליבו
13 ההחלטה לשים קץ לחייו, והאם עמדה ההחלטה בעינה עד למועד הפטירה. **המבחן הראשון** -
14 הזמן שחלף בין אמירת דברי המצווה לבין מעשה ההתאבדות. ככל שהאמירה סמוכה יותר
15 למעשה, כך תגבר הנטייה לראות בדברים צוואה בעל פה, לעומת זאת, ככל שהמעשה מרוחק
16 יותר מן האמירה תיחלש הנטייה לראותם כך. **המבחן השני** - מתייחס להתנהגותו של
17 המצווה בזמן שחלף בין האמירה לבין המעשה וכן ביחס לנסיבות שמהן ניתן ללמוד על הלך
18 נפשו בפרק זמן זה על רקע התנהגותו בעבר. **המבחן השלישי** – בגדרו בית המשפט בוחן האם
19 עלה מדבריו של המצווה או מהתנהגותו בשעת אמירתם, במפורש או מכללא, הבעה של כוונה
20 לשים קץ לחייו.
21
- 22 על בית המשפט להשתכנע שבשעת אמירתם של דברי הציווי גמלה בלבו של המצווה ההחלטה
23 לשים קץ לחייו, ומטעם זה "ראה עצמו מול פני המוות" באותה שעה (ראה בהקשר זה ע"א
24 436/01 פנינה זיידאן (זאהר) רכאב ואח' נ' באסל חמזה רכאב פ"ד נח (6) 913).
25
- 26 51. לאחר שבחנתי נסיבות המקרה שלפני לאור המבחנים דלעיל, ובשים לב לעדויות השונות אשר
27 הובאו בפני ביחס לימים הסמוכים למותו של המנוח, לא שוכנעתי כי בשעה שהמנוח אמר
28 דבריו הנטענים בפני המבקשים, גמלה בליבו ההחלטה לשים קץ לחייו.
29



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

52. בהקשר למבחן הראשון, פרק זמן של 10 ימים מהמועד בו נאמרו דברי המנוח ביום 23.12.13 ועד למועד בו שם המנוח קץ לחייו, הינו פרק זמן כזה אשר מעלה ספק בפני עצמו האם כבר בשעת האמירה הנטענת גמלה בלבו של המנוח ההחלטה לשלוח יד בנפשו. לכך יש להוסיף שפרק הזמן שחלף ממועד הציווי ועד למועד הפטירה הינו כזה אשר נתן שהות מספקת בידי המנוח, לו רצה בכך, לערוך צוואה בכתב כפי שגם ערך בעבר, וזאת כאשר הוכח בפני שמצבו הבריאותי האובייקטיבי של המנוח לא מנע ממנו לעשות כן, בדיוק כפי שחתם על תצהיר מתנה וניגש לבנק ביחד עם המבקשים.
53. מסקנה דומה עולה גם מיישום הוראות המבחן השני. מר ק', שהיה חבר ילדות של המנוח, הצהיר שמספר ימים לפני שהמנוח נפטר, למיטב זכרונו כשבוע עד 10 ימים, נפגשו השניים בביתו של המנוח. לדברי העד הנ"ל, המנוח היה אמנם מצוברח מעט בשל מצבו הרפואי, אולם לא אמר דבר לעניין התאבדות והמנוח לא נתן לו להרגיש שהוא מתכוון לשים קץ לחייו (ר' סעיף 6 לתצהירו).
- גם מר ז', בעלה של אחותו למחצה של המנוח, טען בתצהירו שהוא ידע על מחלתו של המנוח אולם למיטב ידיעתו, המנוח לא אמר דיבר על כך שימיו ספורים ולא נהג או ביטא כוונות אובדניות (ר' סעיף 11 לתצהירו).
54. מתצהירו של העד י', אף הוא חבר ילדות של המנוח, עלה שיום לפני מותו, נפגש עם המנוח ובשיחתם הביע המנוח אופטימיות ביחס למצבו הרפואי והמנוח סיפר לו שעליו לערוך בדיקות על מנת לאבחן את מחלתו. לדברי העד, שום דבר בשיחתם לא רמז על העתיד לבוא. יצוין שבמסגרת חקירתו אישר מר י' שבשיחה האחרונה עם המנוח, שיתף המנוח בכך שהמבקש 1 לו שיסייע לו עם מחלתו, בדגש על סיוע בעתיד (פרוטוקול הדיון מיום 9.6.16 בעמ' 27 שורות 14-15).
55. עדות משמעותית נוספת ביחס להלך רוחו של המנוח נתן היה למצוא בדבריו של מר ס', מכר של המנוח שבמסגרת עבודתו נהג לשהות במחסן הצמוד לביתו של המנוח. מר ס' קיים שיחה עם המנוח כשעה לפני התאבדותו, כאשר שיחה זו לא גילתה את העתיד לבוא ורק בדיעבד הבין העד שהמנוח רמז לו על כוונותיו האובדניות (ר' סעיף 9 לתצהירו). בחקירתו הנגדית אמר העד (פרוטוקול הדיון מיום 9.6.16 בעמוד 19 שורות 1-2):



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 "היו לנו שיחות שעות ספורות לפני שהוא נפטר האם הוא עשה שינוי בצוואתו, אז
2 הוא אמר לי במפורש שאין זמן לשינויים. אז היום כשאני מסתכל אחורה, אני מבין
3 שהוא רמז לי על התאבדות."
4

5 בהמשך נשאל העד לגבי תוכן השיחה והעד השיב ש' 12-13 בעמ' 20).
6 "הוא אמר לי ככה "הגיעו לי תוצאות של איזו בדיקה" הרי הוא היה חולה במחלה,
7 שאין לי מושג במה זה, אז הוא בא אלי וחיפש אותי באתר נופש ובא כביכול להיפרד
8 ממני".
9

10 ובשורות 18-20 :

11 "... הוא נכנס אלי לאתר נופש ואמר שהגיעו לו התשובות של הבדיקות וזה הסוף, ולא
12 הבנתי שהוא הולך להתאבד. הוא רמז לי ממש כאילו שזה זה הסוף שהוא שם קץ
13 לחייו".
14

15 .56 מתצהירו של מר א', חבר הקיבוץ ובעל קשרי חברות עם המנוח, הצטיירה תמונה דומה.
16 לדברי העד (סעיף 10 לתצהירו): "קודם לפטירתו של המנוח ידעתי שהוא חולה ואולם לא
17 סברתי ולא הבנתי ממנו שמצבו סופני. XXX לא אמר לי ולמיטב ידיעתי למי מחבריו שימיו
18 ספורים ולא התנהג כמי שעומד להתאבד", אם כי ערה אני לכך שלדברי העד בחודשים
19 האחרונים לא שמע מהמנוח ואף לא ראה אותו כפי שנהג לעשות (שורות 8-9 עמ' 29).
20

21 .57 ניתוח העדויות הנ"ל בכל הקשור לבחינת הלך רוחו של המנוח מהמועד שבו ציווה לכאורה
22 את רכושו בע"פ למבקשים ועד למועד פטירתו - מטה את הכף לעבר המסקנה לפיה המנוח לא
23 גמר אומר להתאבד ביום 23.12.13 ושבמועד זה לא התכוון לשים קץ לחייו. לא ניתן אפילו
24 לומר שבאותה עת המנוח סבר שימיו ספורים. העדויות והחומר הרפואי שהוגש מלמדים שגם
25 לאחר אמירת הציווי הנטען, המנוח המשיך להיעזר במבקשים מבחינה רפואית, המנוח ניגש
26 למרפאות בכוחות עצמו וחתם על כתב ויתור על סודיות רפואית בתקופת זמן זו. משכך הם
27 פני הדברים, לא שוכנעתי שמדובר באדם שהחליט להתאבד במועד הציווי הנטען.
28

29 .58 מהעדויות והמסמכים הרפואיים שהוצגו נראה שמצוקתו של המנוח הגיעה לשיאה רק אחרי
30 שהמנוח קיבל את תוצאות הבדיקה, באותו היום שבו שם קץ לחייו, או לכל המוקדם יום
31 קודם לכן, כאשר ביקש מהמבקש 1 להגיע אליו על מנת לקחת את מכשיר הטלפון הנייד
32 שמסר לו בנימוק שהוא אינו צריך אותו עוד (ר' סעיף 16 לתצהירו של המבקש 1 בו ציטט את
33 דברי המנוח בזו הלשון: "המבקש 1 בוא אלי בבקשה וקח את הטלפון. אינני צריך אותו
34 עוד").



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1
- 2 59. גם יישום המבחן השלישי – "אם עולה מדבריו של המתאבד או מהתנהגותו בשעת אמירתם,
- 3 במפורש או מכללא, הבעה של כוונה לשים קץ לחייו", אינו מוביל למסקנה שהמנוח התכוון,
- 4 בזמן שאמר את הציווי בעל פה הנטען, לשים קץ לחייו. כפי העולה מעדויותיהם של
- 5 המבקשים, גם בשעת אמירת הדברים לא עלה בדעתם שיש בכוונת המנוח לסיים את חייו.
- 6 המבקשים נשאלו בחקירתם הנגדית באשר להתנהגותו של המנוח בנקודת הזמן שבה אמר
- 7 את דבריו, ועל השאלה האם הבינו באותה עת שהמנוח עומד למות, השיבו בשלילה (ראה
- 8 חקירתו של המבקש 2 בעמ' 48 ש' 3-4 לפרוטוקול הדיון מיום 13.9.16, וחקירתו של
- 9 המבקש 1 בעמ' 62 ש' 22-20 פרוטוקול דיון מיום 5.1.17).
- 10
- 11 60. אשר על כן, המסקנה העולה מיישום המבחנים דלעיל היא שלא ניתן לקבוע שבשעה שאמר
- 12 המנוח את דבריו ביום 13.12.13, גמלה בלבו ההחלטה לשים קץ לחייו ולא הוכח שבשעת
- 13 אמירת הדברים התכוון המנוח לשלוח יד בנפשו. משכך אין המנוח יכול להיחשב כמי שרואה
- 14 עצמו מול פני המוות, לצורכי סעיף 23 לחוק הירושה, בעקבות התאבדותו.
- 15
- 16 **ה. גמירות דעת המצווה**
- 17
- 18 61. מעבר לנטל להוכיח התקיימות מכלול הדרישות הקבועות בסעיף 23 לחוק הירושה, על
- 19 המבקשים גם מוטל הנטל לשכנע בדבר גמירות דעתו של המנוח בעת הציווי בעל פה, כתנאי
- 20 לקיום הצוואה. לאחר בחינת מכלול הראיות לא שוכנעתי בדבר גמירות דעת המנוח -
- 21 ואסביר.
- 22
- 23 62. עיון בתצהירים שהוגשו מטעם העמותה, תצהירים שהוגשו מטעם עדים נטולי אינטרסים
- 24 שאין להם כל זיקה לעיזבון המנוח ושמרבתם הכירו את המנוח שנים רבות, מלמדים שרצונו
- 25 של המנוח מאז ומתמיד היה להוריש את כל רכושו לעמותה. העדים שבו וחזרו, כל אחד
- 26 בלשונו, שהמנוח חזר ואמר מספר לא מבוטל של פעמים באוזניהם לאורך השנים, שלאחר
- 27 פטירתו הוא מוריש את כל רכושו לטובת העמותה.
- 28
- 29 63. יתירה מזאת, לפי האמור בתצהירו של מר ק', גם בפגישה שהתקיימה בין השניים מספר
- 30 ימים לפני מותו של המנוח, חזר המנוח על רצונו להוריש רכושו לעמותה (ר' **סעיפים 6 ו-7**



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 לתצהירו). בחקירתו הנגדית העיד מר ק' (ר' פרוטוקול דיון מיום 9.6.16 עמוד 11 שורות 23-
2 :26)

3 "ש: מה דעתך או מה תאמר על כך אם אני אומר, שהמבקש 1 היה בשביל המנוח
4 דמות מאוד משמעותית בחייו, ואני אקריא לך מהתצהיר שהמנוח הצהיר בפני עורך
5 דין לפני פטירתו, מה הוא חש כלפי המבקש 2. יש תצהיר שבמפגש המנוח ז"ל
6 והמבקש 2 יהיה נוכח עורך דין בזמן שהוא מקריא למבקש 2 (התצהיר צורף לבקשה
7 לקיום צוואה, תצהיר המנוח מיום 23.12.13).
8 ת: אני לא יכול לומר שום דבר על היחסים בין המנוח לבין המבקש 2, מלבד מה
9 שרשמתי בתצהיר, והיתה הערכה ויותר מזה אני לא יכול לומר אם כן כתב או לא
10 כתב, אני יכול לומר את מה שאני שמעתי מהמנוח, שאת כל הכסף שיש לו הוא רוצה
11 לתת לעמותה, עכשיו אם הוא רצה לתת חלק למבקש 2 או לא, אין לי שום מושג, מה
12 שיש לי מושג שתמיד שאת הכסף שלו הוא לא יתן לחברים שלו ולא למשפחה אלא
13 לקרן XXX".

14
15 בהמשך חידד העד את דבריו כאשר אמר (עמ' 12 ש' 8-1):

16 "ש: כמו שקראת כאן ניתנת מתנה בסכום של 200,000 ₪, האם זה מפתיע אותך.
17 ת: לא שמעתי את זה אף מהמנוח וזה לא מפתיע אותי, הוא לעולם לא דיבר איתי על
18 נושא כספי חוץ מהעמותה.
19 ש: אם אני מבין נכון אתה לא מופתע מזה שהוא נתן למר למבקש 2 200,000 ₪ על
20 העזרה שהושיט כמתנה "על העזרה שהושיט לי אביו המבקש 2 בשעות הקשות בחיי
21 ועל כך שבתקופה זו עמד לצידי ותמך בי ללא שביקש תמורה כלשהי". האם לאור מה
22 שאני קורא, אתה גם מופתע שבהמשך המפגש הוא ציווה את רכושו וכספו בעל פה
23 למבקשים.
24 ת: אמרתי קודם, אני לא יכול לומר שאני מופתע ממה שעשה. ביחסים שבינינו,
25 במשך כל השנים ניסיתי לקרב אותו למשפחה ולחברים, והוא עמד על שלו שבצד
26 הכספי הכל לעמותה.
27 ש: אז אני חוזר לשאלה לאור מה שקראתי לך אני אומר לך שבהמשך הוא ציווה את
28 רכושו.
29 ת: אם הוא ציווה את רכושו, אני מופתע ואם הוא נתן מתנה חלק, אני לא מופתע,
30 להיפך זה מה שניסיתי לשכנע אותו כל הזמן לתת לחברים ולקרובים, לא רק
31 לעמותה, העמותה זו אמירה שקרובה גם אלי, אני חושב שהיא קרובה לכל אחד לא
32 רק אלי".

33
34 מר ק' העיד בפתיחות ובגילוי לב, ידע למסור פרטים ביחס לנסיבות אמירת הדברים מצד
35 המנוח, עדותו לא נסתרה ומצאתי ליתן בה אמון. עדות זו מבססת את המסקנה שערב פטירתו
36 של המנוח, המנוח חזר על רצונו שכל רכושו יעבור לעמותה לאחר פטירתו והכל בהקשר של
37 שיחה בנוגע למצבו הרפואי.

38



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

64. בתצהירו של מר ז' צוין: "7. ידוע לי כי כל פעם שמישהו היה שואל אותו (בד"כ בצחוק) מה תעשה עם כל הכסף שתרוויח מהגרוטאות הוא היה משיב – הכל לחיילי צה"ל או הכל לעמותה". ובחקירתו הנגדית העיד כי (עמ' 24 ש' 31-26):

11 ש: המנוח היה מספר לך הכל, או שהוא היה מסתיר ממך דברים.
12 ת: היתה תקופה שהמנוח סיפר לי הכל כל, והמנוח מאז שאני מכיר את המנוח,
13 המנוח תמיד היה קצת שונה בהתנהגות שלו והמנוח כל הזמן חסך כסף וכל הזמן
14 הצהיר שהכסף הזה מיועד לעמותה, אני הייתי אומר למנוח "תתלבש, תחייה" הוא
15 היה אומר שזה לא מעניין אותו, שאלתי אותו מה הוא יעשה עם הכסף והוא השיב
16 שהכסף מיועד לעמותה. ולאחרונה כשהוא לא היה כבר בקו הבריאות הוא היה אומר
17 שכל הכסף ילך לעמותה".

65. גם מר י' הצהיר שלמרות שהיכרות בין המנוח לבין המבקש 2 הייתה ידועה לו, ואף ניכר
14 היה שהמנוח מעריך אותו, הרי שהמנוח מעולם לא אמר לו על רצונו להוריש את רכושו
15 למבקש 2, אלא תמיד חזר על כך שמי שתירש אותו זו העמותה (ר' סעיף 11 לתצהירו). וכך
16 עלה מעדותו (בעמ' 26 ש' 24-16):

18 ש: המבקשים טוענים שבאותו מעמד שהמבקשים נמצאים אצלו בבית ב- 23.12.13
19 לחודש, בלי שהיה שם עורך דין, המנוח מצווה שאחרי מותו הוא נותן את כספו
20 ורכושו, האם אתה כמי שמכיר את המנוח כקמצן יכול לקבל את זה.
21 ת: זה נשמע לי מאוד מאוד מוזר. כי כל השנים מה שאני שמעתי מהמנוח זה שכל
22 הכספים שלו הוא יוריש אותם לעמותה, המנוח גם היה נוהג תמיד את הכל לגבות
23 במסמכים בכתב, הוא היה מאוד קפדני בעניין הזה, אני חושב ששבוע אחרי הביקור
24 שלהם אז ישבתי איתו בחדר אוכל והיתה לנו שיחה, לא שמעתי והוא לא אמר לי
25 כלום. המנוח סיפר לי ששבוע לפני כן בערך, נדמה לי, שהמבקשים היו אצלו, והם גם
26 נתנו לו טלפון סלולרי, והוא אמר לי שהמבקש 1 יסייע לו בבדיקות הרפואיות והוא גם
27 ידאג שהוא יתאשפז לבית חולים XXX שם ביצוע מרוכז של כל הבדיקות".

66. מעדותו של ס' עלה שכשבוע לפני פטירתו של המנוח החלו להופיע המבקשים בסביבתו ומאחר
29 והתנהלותם הייתה מוזרה לו, בירר עם המנוח אודותיהם. בתגובה השיב לו המנוח שמדובר
30 בטכנאי שיניים ורופא שיניים שאיתם הוא בקשר מזה שנים רבות, וכעת הם מייעצים לו
31 בעניין מחלתו וכי תמורת הייעוץ הם קיבלו ממנו סכום כסף. לדבריו של מר ס', באותו מעמד
32 המנוח הוסיף ואמר לו מפורשות שלא שינה את צוואתו וכי הוא מוריש את כל רכושו
33 לעמותה. מר ס' הדגיש כי למעשה הפעם האחרונה שבה אמר המנוח שהוא מוריש את כל
34 רכושו לעמותה הייתה יומיים לפני מעשה ההתאבדות (ר' עמוד 18 שורות 26-16 ועמ' 19 ש'
35 1-2):



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 "...מה שאני יכול לומר זה שהמנוח נשם עמותה, כל הקיבוץ ידעו שהוא אמר
 2 לעמותה, תשאלו את התינוקות שנולדו לפני הם יגידו שהמנוח אמר עמותה"
 3 ש: אתה בעצמך רמזת פה בתצהירך שהמבקשים קיבלו כסף, בהנחה שזו חתימתו
 4 והוא נתן 200,000 ₪.
 5 ת: הוא לא היה נוקב בסכומים, המנוח מעולם לא נקב בסכום.
 6 ש: אז איך הגעת למסקנה שמדובר כאן בנוכלות.
 7 ת: אני לא אומר שזו המסקנה.
 8 ש: אבל זה מה שכתוב פה.
 9 ת: כשאתה רואה שני אנשים זרים שנוחתים פתאום, זרים לי ולקיבוץ, אז שאלתי
 10 אותו האם עשית איזה שינוי או משהו הוא אמר שזה משהו אחר, הם קיבלו סכום
 11 מסויים עבור ייעוץ, וכל הצוואה עבור העמותה. היו לנו שיחות שעות ספורות לפני
 12 שהוא נפטר האם הוא עשה שינוי בצוואתו, אז הוא אמר לי במפורש שאין זמן
 13 לשינויים. אז היום כשאני מסתכל אחורה, אני מבין שהוא רמז לי על התאבדות".
 14

15 חיזוק נוסף ניתן היה למצוא בעדותו של עו"ד ב' אשר מסר בתצהירו גרסה לפיה במשך כל
 16 שנות ההיכרות ביניהם חזר המנוח על רצונו להותיר את עזבונו לעמותה (ר' סעיף 3 לתצהירו
 17 וכן עדותו בעמ' 14 ש' 1-25):

18 "ש: מה אתה יודע.
 19 ת: את מה שכתוב בתצהיר.
 20 ש: אני עוד לא ירדתי לסוף דעתך ממה היית המום. האם היית המום מכך שהוא
 21 התאבד.
 22 ת: בוודאי, כולם היו המומים, האמת היא שאני לא ידעתי שמצבו הרפואי הוא כזה או
 23 לא כזה, לא ידעתי כלום על מצבו הרפואי, ובדיעבד התברר לי שהיתה לו מחלה, גם
 24 בזה אני לא בטוח, אבל אני ראיתי אותו תקופה לא ארוכה לפני שהתאבד והוא היה
 25 נראה לי בסדר, ושוב אני לא רופא ולא יודע מה היה לו, לא היה עולה בדעתי שהוא
 26 יתאבד, המנוח לא נראה אחד שיעשה דבר כזה, ולכן הייתי מופתע מההתאבדות.
 27 ש: לא אמרתי ממה אתה המום, שאלתי האם מההתאבדות או משהו אחר.
 28 ת: אני הייתי המום מכך שיש בקשה לצו קיום צוואה, מאדם פרטי כלשהו שלא
 29 שמעתי ולא ידעתי עליו. בשבילי זה היה מוזר ותמוה ובלתי הגיוני בעליל, כאחד
 30 שדיבר איתו הרבה.

31 ש: מה אתה יודע או מה הוא אמר לך על המבקש 2.
 32 ת: את השם הוא לא אמר לי אף פעם, הוא אמר שיש לו עבד עם איזה טכנאי שיניים
 33 MXX שהוא היה מבקר אותו שהיה לו עיסוקים ב XXX, הוא לא אמר שהוא היה
 34 נוסע אליו במיוחד, בד"כ הנסיעות שלו לXXX על פי השיחות עימו היו לסידורים
 35 בבנק. אמרתי לך אני הייתי מקשיב מצויין והיתה לי סבלנות לשמוע אותו, והוא היה
 36 מדבר הרבה והיה סוטה להרבה נושאים, היה לו נוח שאני הייתי מקשיב לו. הוא
 37 סיפר על כך שהוא מכיר מישהו טכנאי. נמשיך למה הייתי המום, כיוון שברוב
 38 השיחות, לא ברוב השיחות, בוא נאמר בחלק של פריסה ארוכה של כמה שנים, ברוב
 39 השיחות הוא דיבר על כך שהוא לא רוצה פה שום דבר להשאיר לקיבוץ והוא דואג מה
 40 יהיה בגיל מבוגר, ופה אני רוצה להדגיש כמעט בכל שיחה הוא היה אומר לי "הייתי
 41 אצל עורך דין סידרתי צוואה לטובת העמותה" הכוונה שנהנית זו העמותה. באחת
 42 השיחות של שנה – חצי שנה לפני המקרה בערך, אמרתי לו אתה עושה צוואה
 43 לעמותה ואמרתי לו שאם יש לך סכום משמעותי תעשה משהו ספציפי תעשה מועדון



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 על שמך או משהו כזה, משהו שינציח אותך שתדע שהכסף הלך למקום טוב ולמקום
2 שבאמת מזכיר אותך ומעריך את התרומה של העיזבון. הוא לא השיב שהוא מקבל את
3 ההצעה ולא מסרב להצעה, אך הוא אמר "אני סומך על העמותה" בגלל זה הייתי
4 המום שפתאום גורם פרטי מנגד".
5
6
7 68. מדובר אפוא בסדרה של עדויות עקביות אשר היה בהן כדי להצביע על רצונו האיתן של המנוח
8 להקנות כל רכושו לעמותה לאחר מותו, רצון אשר בא לידי ביטוי באמירותיו לאורך שנים,
9 ואף בסמיכות רבה מאוד למועד פטירתו. חלק מהעדים אמנם תמכו בגרסת המבקשים בדבר
10 יחסי הקרבה בין המבקש 2 לבין המנוח, אולם אין די בכך כאשר המכנה המשותף של
11 העדויות הנ"ל, מעלה באופן חד משמעי שערב הציווי הנטען ואף לאחריו, המנוח ביקש לממש
12 רצונו משכבר להקנות מלוא רכושו לעמותה, ולא לאחר.
13
14 69. עדויות עדי העמותה לא נסתרו והן השתלבו גם עם מעשיו של המנוח בפועל בעת עריכת
15 צוואותיו לטובת העמותה. הראשונה שבהן, צוואה בעדים שערך המנוח עוד ביום 4.2.87
16 כעשרים וחמש שנה לפני הפטירה. השנייה, מיום 30.10.13, דבר המצביע על רצון עקבי ועמוק
17 מצד המנוח להוריש רכושו לעמותה (העתקי הצוואות צורפו כנספח ה' ו-ו' לתצהירו של מר
18 א').
19
20 70. נתתי דעתי גם על כך שצוואת המנוח מיום 30.10.13, נערכה כחודשיים בלבד לפני הצוואה
21 בע"פ. בנסיבות אלה, הטענה ולפיה בתקופת זמן קצרה זו נמלך המנוח בדעתו והחליט לבטל
22 צוואתו הקודמת ולשנות את תפיסת עולמו הערכית ביחס לחיילי צה"ל והרצון שרכושו יופנה
23 לרווחתם, מעוררת קושי ואני דוחה אותה. בפרט הדברים אמורים כאשר לפי גרסת
24 המבקשים המנוח לא הותיר דבר לעמותה, חרף העובדה ששווי של העיזבון עולה על ארבעה
25 מיליון ₪ והוא כולל גם זכויות בדירת המנוח בקיבוץ XXX. על כן, גם אם נאמר הציווי בע"פ
26 הנטען על ידי המנוח, לא שוכנעתי שאמירת הדברים שיקפה את גמירות הדעת הנדרשת לשם
27 ציווי בעל פה של כל רכושו, אגב ביטול ציווי קודם בזמן ובכתב לטובת העמותה.
28
29 71. מן העדויות שהובאו בפני מצטיירת תמונה לפיה המנוח היה אדם תימהוני, ולצד זאת
30 פורמאליסט ודקדקן אשר הקפיד לתעד ולנהל ענייני רכושו גם בדרכים משפטיות. המנוח ערך
31 שתי צוואות בכתב, האחרונה שבהן חודשיים בלבד לפני מותו. המנוח חתם ביום 30.3.11 על



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 ייפוי כוח לטיפול רפואי לפי סעיף 16 לחוק זכויות החולה לטובת מר א' ואשתו. על פי עדותו
2 של מר א' ומסמכים שהוצגו, גם נערך יפוי כוח כללי של המנוח לטובת מר א' ואשתו, אם כי
3 מסמך זה בוטל זמן קצר לאחר מכן בהוראה בכתב של המנוח (ראה גם עדותו של מר א'
4 בעמוד 28 שורות 8-14 לדיון מיום 9.6.16 – ונספחים א' – ד' לתצהירו).
- 5
- 6 72. דברים דומים עלו גם מתצהירו של העד מר י' אשר העיד שהמנוח הקפיד לאורך חייו שעניינים
7 פורמליים יעלו על הכתב (ר' סעיף 9 לתצהירו). גם העובדה שהמנוח ביקש שעו"ד יופיע בפניו
8 על מנת שיאמת חתימתו בתצהיר, לצורך הענקת המתנה הכספית למבקש 1, אף היא מלמדת
9 על אופיו של המנוח ביחס לנקודה זו.
- 10
- 11 73. זאת ועוד, שוכנעתי שאם המנוח היה מעוניין בעריכת צוואה חדשה הרי שבנקל ניתן היה
12 לעשות כן מיד כשהחל מצבו הרפואי להתדרדר באמצע חודש 11/2013 ואף לאחר מכן ומכל
13 מקום הוכח בפני שבמועד הציווי הנטען בעל פה, מצבו הגופני והשכלי של המנוח לא מנע בעדו
14 מלערוך צוואה חדשה, לו חפץ בכך.
- 15
- 16 74. עריכת תצהיר המתנה לטובת המבקש 1, מהווה ראיה בעלת משקל רב להיעדר קיומה של
17 גמירות דעת מצד המנוח לצוות את כל רכושו למבקשים. בהקשר זה העיד עו"ד ש', בפניו
18 נחתם התצהיר מיום 23.12.13 כי (ר' בעמ' 36 ש' 11-5 בפרוטוקול הדיון מיום 13.9.16):
- 19 "ש: האם כששאלת את המנוח והקראת לו את תוכן התצהיר נתת לו בשיחה אפשרות
20 לבטא רצון נוסף או אחר מעבר לאמור בתצהיר?
21 ת: שאלתי אותו כמה כסף הוא רוצה לתת מתנה, הוא אמר לי כרגע תרשום 200,000
22 ₪, הוא לא דיבר איתי מה הוא מתכוון לעשות הלאה עם שאר הרכוש שלו, הוא לא
23 דיבר איתי על זה ולא התייעץ איתי על זה וגם באותו רגע לא הייתה לי שום סמכות
24 מוסרית לייעץ לו. הדבר היחיד שהוא אמר לי שהוא עושה את זה היום כי הוא הולך
25 להתאשפז וזה אשפוז עם טיפול קשה שהוא לא יודע מה יהיה אח"כ והוא רוצה
26 שהכל יהיה סגור ואמר לי תודה שבאתי אליו.
27 ש: בית המשפט רוצה לספר לך כי אתה אומר שאתה לא יודע שעל פי תצהירי של
28 המבקשים אחרי שאתה עזבת את המקום הם נותרו, המבקשים יחד עם המנוח, בית
29 המשפט מקריא את סעיף 6 לזיכרון הדברים. מה ההתייחסות שלך למה שהקראית
30 לך כעת.
31 ת: מההתרשמות שלי מהיחס של המנוח למבקש 2 שהוא הכיר לו המון תודה על מה
32 שהוא עשה עבורו ואמר פעם או פעמיים אתה הצלת אותי אתה הצלת אותי, יכול
33 להיות שהכרת תודה באה לידי ביטוי בסעיף 6 הזה. ב-10 דקות רבע שעה שהיינו שם
34 בפנים הוא אמר שהוא מכיר תודה עמוקה לזה שהוא הציל את חייו ולא דיברנו על זה
35 שהוא יתן לו, את זה הוא לא אמר לי ההתרשמות היתה שהוא מכיר לו תודה מעומק
36 הלב".



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1
- 2 כשם שהמנוח ביקש שיערך בעבורו תצהיר בכתב לטובת המבקש 1 בגין המתנה ע"ס 200,000
- 3 ₪, פתוחה היתה בפניו הדרך באותה הזדמנות לערוך צוואה חדשה ולעגן בכתב את אותו ציווי
- 4 נטען בעל פה לטובת המבקשים. גם אם נאמר שרצון זה הבשיל אצל המנוח רק ביום 23.12.13
- 5 עולה התמיהה מדוע לא ביטא המנוח רצון זה בפני עו"ד ש' אשר התייצב בביתו לשם החתמת
- 6 המנוח על תצהיר המתנה.
- 7 כל זאת כאשר הוכח בפני שהמנוח היה אדם דקדקן וקפדן בענייני רכוש, אשר ציווה בעבר
- 8 ובכתב רכושו - כך שהיתה לו הידיעה באשר לאופן עריכת צוואות, כמו גם הזדמנות ממשית
- 9 לבטא רצון זה בכתובים באמצעות עו"ד זמין ונגיש. עובדות אלה מטות את הכף אל עבר
- 10 המסקנה ולפיה אף אם נאמר הציווי הנטען בעל פה בפני המבקשים, אין הוא עולה כדי
- 11 גמירות הדעת הנדרשת לשם קיום צוואה שבעל פה.
- 12
- 13 איני מתעלמת מהעדויות של חלק מהעדים לפיהן המנוח גילה הערכה כלפי המבקש 2 (ר' 76.
- 14 **למשל עדותו של מר י' בעמוד 26 בדיון מיום 9.6.16**). אלא שלא מצאתי בכך די כדי לומר
- 15 שלמנוח הייתה גמירות דעת בעת אמירת הציווי הנטען שכל רכושו יימסר למבקשים. כפי
- 16 שהוכח, לאות ההערכה שחש המנוח כלפי המבקש 2, העניק המנוח את המתנה הכספית
- 17 בסכום נכבד של 200,000 ₪ למבקש 1, ולא מעבר לכך.
- 18
- 19 לאור כל המקובץ לעיל, לא שוכנעתי בקיומה של גמירות דעת מצד המנוח לצוות רכושו 77.
- 20 למבקשים, כך שאין מקום לקיום הצוואה שבעל פה בכל מקרה.
- 21
- 22 **ו. עריכת זיכרון דברים, נסיבות עריכתו והפקדתו אצל הרשם לענייני ירושה**
- 23
- 24 כעולה מלשון סעיף 23 לחוק הירושה, אין די בכך שדברי המנוח ישמעו על ידי העדים, אלא יש 78.
- 25 לבחון קיום דרישות חוק הירושה בעניין עריכת זיכרון דברים של דברי המצווה והפקדתו של
- 26 זיכרון הדברים אצל הרשם לענייני ירושה.
- 27
- 28 במקרה שלפני, אין חולק שזיכרון הדברים נערך רק ביום 29.1.14, בעוד על פי הנטען המנוח 79.
- 29 ציווה בעל פה רכושו ביום 23.12.13, היינו זיכרון הדברים נערך למעלה מחודש לאחר הציווי
- 30 הנטען. אין גם חולק שזיכרון הדברים לא הופקד אצל הרשם לענייני ירושה, אלא הוגש



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 למשרד הרשם לענייני ירושה יחד עם בקשה לקיום הצוואה בעל פה על ידי בא כוחם של
2 המבקשים.
- 3
- 4 אציין שהמסמך הנוסף אשר נערך בכתב ידו של המבקש 1 והוכתר במילים "צוואה בעל פה",
5 אינו עומד בפני עצמו בדרישות סעיף 23 לחוק, שכן מעיון בו עולה שהוא נחתם על ידי המבקש
6 1 בלבד והמבקש 2 כלל אינו צד לו - ואף הוא נערך רק ביום 29.1.14 והחתימה על גביו אומתה
7 על ידי בא כוח המבקשים (צורף כנספח לבקשה לקיום צוואה בע"פ").
- 8 80. מועד עריכת זיכרון הדברים והמסמך הנוסף בכתב הנ"ל והעובדה שמועד עריכתם זהה למועד
9 שבו הוגשה הבקשה לקיום צוואה על ידי בא המבקשים, מובילים למסקנה שזיכרון הדברים
10 והמסמך הנ"ל נערכו למעלה מחודש לאחר מועד הציווי הנטען, לצורך ולתכלית הגשת
11 הבקשה לקיום הצוואה - ולאחר שהמבקשים קבלו ייעוץ משפטי. כפי שגם נגלה מעיון בזיכרון
12 הדברים, הוא נערך בצורה משפטית ונוסח כתצהיר בו מוזהרים המבקשים על ידי בא כוחם
13 לומר את האמת. המבקשים גם חתמו על זיכרון הדברים בפני בא כוחם וחתימותיהם אומתו
14 על ידו.
- 15
- 16 81. בפסיקה נקבע שכאשר מדובר בדברים ששמעו העדים באותה עת, יש לרשום אותם כלשונם
17 ובלשונם ואין להיעזר בעורך דין לשם הכנת המסמך (ע"א 516/73 אומר נ' קוגוט, פ"ד כט(1)
18 107, בעמ' 109):
- 19 "המחוקק ידע והבין כי לא פעם קורה שעד מסלף דברי המצווה בין ביוזעין ובין בגלל
20 טעות ואחרי מותו אין מי שיוכל להכחיש דבריו, ולכן שקד המחוקק על כך שאותם
21 אנשים ששמעו את דברי המצווה יערכו מיד זכרון-דברים ויפקידו אותו בבית-
22 המשפט המחוזי, כדי ליצור תריס מה בפני סילופים וטעויות.
23
24 בארץ אין נקודת יישוב המרוחקת כל כך מבית-משפט או מעורך-דין. שעדים, ששמעו
25 צוואה לא יוכלו מיד לשאול מה עליהם לעשות. ומיד יכתבו את הדברים שנאמרו להם
26 לפי זכרונם, ולגבי עריכת זכרון-דברים מוטב שלא ייעזרו בניסוח עורך-דין, אלא
27 יכתבו לפי מיטב זכרונם מה שמעו ויפקידו את זכרון-הדברים בבית-המשפט, ואם
28 הדבר לא נעשה, הרי זה חמור ביותר ורק במקרים נדירים יוכל בית-המשפט
29 להשתמש בסמכותו לפי סעיף 25 לגבי צוואה בעל-פה."
30
- 31 בצדק גם הפנה ב"כ המתנגדת לפסק הדין בעניין ת.ע. (ת"א) 4907-98 שי ויטונסקי (קטיון) נ'
32 בת שבע (קיפרבנד) ברקת, מיום 19.7.00 (פורסם בנבו), שכן האמור בו יפה גם לענייננו:
- 33 "במקרה הנוכחי, זכרון הדברים הודפס באותה צורת הדפסה שבה הודפס מכתבו של
34 עו"ד אייזנפלד ניראון מיום 1.6.98. זכרון הדברים נחתם על ידי שני עדי הצוואה ביום
35 30.5.98 ומתייחס לדברים ששמעו ביום 3.4.98.



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 לאור צורת המסמך, המודפס באותה צורת הדפסה שבה נערך מכתבו של עורך הדין,
2 התרשמותי היא, כי עדי הצוואה נעזרו בעורך הדין לכל הפחות לשם הדפסת המסמך.
3 גם אם אין ראייה ברורה כי עדי הצוואה נעזרו בעורך הדין לשם ניסוח הצוואה בעל-
4 פה, הרי שאין ספק כי הנוסח נרשם זמן מסוים לאחר שמיעת הדברים הקרוב
5 לחודשיים, ללא הסבר מספיק או הסבר כלשהו. הנוסח הודפס ולא נרשם בכתב ידם
6 של העדים, והם גם לא טענו כי הם אלה שהדפיסו את הנוסח, לאחר שחלפו קרוב
7 לחודשיים מיום שמיעת הדברים, ולאחר שהמנוח בינתיים נפטר ביום 19.4.98.
8 רישום בכתב יד של דף או פתק באותו יום או יום למחרת היו תורמים במידה רבה
9 ומגבירים את האפשרות להשתכנע בנכונות הצוואה, דבר שאינו קיים במקרה הנוכחי.
10 עוד יש לציין כי, בין ה- 3.4 ובין ה- 19.4 חלף זמן שבו ניתן היה לחזור לבית החולים
11 עם עורך דין או לבקש מהאב להזמין עורך דין ולערוך צוואה בעדים אשר לא יהיה
12 ספק לגבי תוכנה או אמיתותה."
13 82. מדובר אפוא ברישום בדיעבד, למעלה מחודש לאחר פטירת המנוח, לאחר קבלת ייעוץ משפטי
14 ובניסוח משפטי, להבדיל מכתובה ספונטנית וקולחת של העדים לציווי בסמוך למועד שמיעתו
15 על ידם.
16
17 83. אני דוחה הסבר המבקשים ולפיו העיכוב בהפקדת זיכרון הדברים היה נעוץ בקושי לקבל את
18 תעודת הפטירה של המנוח. ראשית, הקושי לקבל את תעודת הפטירה לא היה צריך למנוע
19 עריכת זיכרון הדברים קודם לכן. שנית, לא הובאה כל ראייה לכך שהמבקשים ניסו בזמן אמת
20 להפקיד את זיכרון הדברים אצל הרשם לענייני ירושה ונתקלו בקושי, והתאריך הנקוב בו
21 מוביל למסקנה ולפיה זה נערך לשם הגשת הבקשה לקיום הצוואה על ידי בא כוחם.
22 המבקשים לא הצליחו להראות אפוא שלא ניתן היה להפקיד את זיכרון הדברים קודם לכן
23 כדרישת סעיף 23 לחוק הירושה (ר' בהקשר זה בין היתר ע"א 580/84 היועץ המשפטי
24 לממשלה נ' שמואל פיק, פ"ד מב(2) 703).
25
26 84. המבקשים לא מסרו כל הסבר מדוע זיכרון הדברים נערך כפי שנערך, לא ניתקו את הזיקה בין
27 עריכת זיכרון דברים והמסמך בכתב הנ"ל לבין הגשת הבקשה לקיום הצוואה על ידי בא
28 כוחם, כך שתוכנו של זיכרון הדברים אשר הוצג אינו מחזק את הטענה לאותנטיות תוכנו,
29 ודווקא נסיבות ועיתוי עריכתו מעלים ספקות באשר לאמיתות תוכנו.
30
31 85. הפגם באי-הפקדת זיכרון הדברים אצל הרשם לענייני ירושה, הליקוי בעיכוב הבלתי מוצדק
32 במועד עריכת זיכרון הדברים ועריכת זיכרון הדברים לאחר קבלת ייעוץ משפטי ובניסוח
33 משפטי, אינם עולים בקנה אחד עם דרישות סעיף 23 לחוק הירושה כלשונו והם מעלים ספק



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 ביחס לאותנטיות זיכרון הדברים ונכונותו. פגמים אלה מצטרפים לתשתית הראייתית אשר
2 הונחה בפני לחובת המבקשים וכנגד קיום הצוואה שבע"פ.
3
- 4 **דברי המצווה נאמרו בעל פה והציווי ניתן בפני שני עדים שומעי לשונו של**
5 **המצווה**
6
- 7 86. הספק בדבר אותנטיות זיכרון הדברים התחזק נוכח הסתירות וחוסר הדיקוק בעדות
8 המבקשים. אציין תחילה שלפי גרסת המבקשים ציווי המנוח נתן בעל פה ובשפה העברית,
9 בפני שניהם, בעת ובעונה אחת.
10 גרסה זו, ככל שהיתה מתבררת כנכונה, מקיימת את התנאי ולפיו הציווי ניתן בפני שני עדים
11 שומעי לשונו של המצווה, ולו במובנו הלשוני, הפורמלי-הצר של תנאי זה.
12
- 13 87. גרסת המבקשים נבחנה על ידי, בין היתר, לאור ממצאים עובדתיים אותם קבעתי על סמך
14 הראיות אשר הוצגו בפני ובהן מצאתי ליתן אמון ועל יסוד התרשמותי ממהימנות עדותם.
15 ההיבט הנוגע למהימנות המבקשים, אשר הינם עדי קיום, מקבל משנה חשיבות מקום בו
16 העדים לדברי המצווה, הם גם הנהנים הבלעדיים מהציווי הנטען כפי המקרה שבפני.
17 בנסיבות אלה קבעה הפסיקה שיש לבחון עדויות וראיות חיצוניות התומכות בגרסת העדים,
18 שהרי אם לא כן, כל אדם יוכל לטעון בדיעבד שהמנוח הוריש לו את עיזבונו זמן קצר לפני
19 מותו.
20
- 21 88. מעדות המבקש 2 עלה שבינו לבין המנוח התקיימו קשרי חברות במשך עשרות שנים ואני
22 מקבלת הטענה ולפיה המנוח רכש לו הערכה. על הערכתו של המנוח כלפי המבקש 2 ניתן היה
23 ללמוד לא רק מעדותו של המבקש 2 אלא גם מדברי חלק מהעדים אשר העידו בפני ואשר
24 המנוח ציין את המבקש 2 בפניהם. העובדה שחלק ממכריו של המנוח כלל לא הכירו את
25 המבקש 2 ובנו ומנגד המבקש 2 לא הכיר אותם, אינה מביאה, כשלעצמה, לשלילת היתכנותו
26 של הציווי בע"פ הנטען. לצד זאת, רצונו הברור והחד-משמעי של המנוח לאורך שנים, להעניק
27 כל רכושו לעמותה, עומד בסתירה לציווי הנטען ואינו מתיישב עימו.
28
- 29 89. העדויות אשר הובאו בפני על ידי העמותה ואשר נדונו על ידי בהרחבה בפרק אשר עסק
30 בשאלת גמירות דעתו של המנוח בעת הציווי בע"פ, מצביעות על היעדר קיומה של גמירות



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 דעת, ומשכך יש בהן גם להעלות תהיות של ממש ביחס לנכונות גרסת המבקשים לגבי
2 הציווי בע"פ ותוכנו. תצהיר המתנה מוביל גם הוא למסקנה להיעדר גמירות דעת או רצון
3 להעניק דבר מה נוסף כלשהו למבקשים ולכך שרצונו של המנוח להעניק דבר מה למבקש 2,
4 בין ישירות ובין באמצעות בנו, הסתכם בכספים נשוא תצהיר המתנה. בפרט הדברים אמורים
5 כאשר אין חולק על כך שבין המבקש 1 לבין המנוח לא היה כל קשר חברי מיוחד.
6
- 7 לכך יש להוסיף שעדויות המבקשים לא היו עקביות בהיבטים שונים, לרבות לגבי מעמד .90
8 הציווי בע"פ וחתומת תצהיר המתנה. כך למשל טענת המבקש 2 כי סייע למנוח מקצועית עד
9 יום מותו, אשר נסתרה נוכח העובדה שהמעבדה של המנוח נסגרה למעלה מעשור קודם
10 לפטירתו, נתון שהמבקש 2 כלל לא היה ער לו (ר' **עדונו בעמ' 39 החל משורה 5 ובהמשך**
11 **בעמ' 40 לפרוטוקול**). גם הטענה ולפיה המבקש 2 לא ביקש מעו"ד ש' לחזור לבית המנוח על
12 מנת להעלות על הכתב את צוואת המנוח מאחר ו"הוא נסע מזמן" כלשונו, לא התיישבה עם
13 גרסתו ולפיה עו"ד ש' עזב 10 דקות קודם לכן בלבד, ועדותו עוררה קושי (ר' **עדונו בעמ' 40**
14 **שורות 25 עד 28; ובעמ' 48 שורות 8 עד 16**).
15
- 16 גרסת המבקשים ולפיה המבקש 2 נכח במעמד חתימת תצהיר המתנה, עמדה בסתירה לעדותו
17 המפורשת והברורה של עו"ד ש' אשר העיד שהמבקש 2 שהה מחוץ למבנה אותה עת וכלל לא
18 נכח בעת החתימה על תצהיר המתנה (ר' **עדונו בעמ' 34 לפרוטוקול שורות 26 עד 28 והשווה**
19 **לסעיף 7 לתצהיר המבקש 1 וסעיף 14 לתצהיר המבקש 2**). אני מוצאת להעדיף גרסתו של
20 עו"ד ש' על פני גרסת המבקשים, שכן עדותו היתה משכנעת ואמינה והוא עד שאינו נוגע בדבר,
21 בשונה מהמבקשים.
22
- 23 חוסר הדיוק בגרסתו של המבקש 1 מצא ביטוי למשל בכך שטען תחילה כי שיתף את עו"ד ש'
24 לאחר פטירת המנוח בדבר הציווי בע"פ ואולם לאחר מכן חזר בו וטען שהדברים נאמרו באופן
25 כללי בלבד (ר' **בעמ' 69 שורות 2 עד 6 לעומת שורות 15 עד 21**).
26
- 27 יצוין שלדברי עו"ד ש', המבקש 1 לא דיבר איתי ספציפית על ציווי בע"פ של המנוח ושהוא
28 הסביר באופן כללי למבקש 1 את הדרך לעריכת צוואות, לרבות צוואת שכיב מרע. דווקא
29 העובדה שהמבקש 1 בחר שלא להזכיר בפני עו"ד ש' את הדברים שנאמרו לטענתו על ידי
30 המנוח דקות לאחר עזיבת עו"ד ש' את החדר, תמוהה, מעידה על תחכום והתרשמתי שמדובר



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 בהסתרה מכוונת אשר נועדה ליתן בידי המבקש 1 שהות לכלכל צעדיו על סמך היעוץ המשפטי
2 שקיבל. בהסברו של המבקש 1 ולפיו בחר שלא לשתף את עו"ד ש' בתוכן הדברים "כיוון שלא
3 היה לו נעים לגזול מזמנו", כלשונו, איני נותנת אמון שעה שמדובר בשיחה יזומה של המבקש
4 1 ובדיוק לתכלית של קבלת מידע והכוונה ביחד למצב הקונקרטי הנוגע לציווי הנטען של
5 המנוח (ר' בעמ' 69 שורות 20 עד 21).
- 6
- 7 המבקש 1 גם הוסיף בחקירתו הנגדית פרטים רבים ביחס למעמד הציווי בעל פה אשר כלל לא
8 נזכרו בתצהירו ובזיכרון הדברים, עדות המעלה תמיהה בפני עצמה ומעלה ספק נוסף ביחס
9 לרמת הדיוק העובדתי בזיכרון הדברים ואמיתותו.
- 10 גם הטענה ולפיה המנוח העלה מיוזמתו את הצורך בהכנת תצהיר המתנה מחשש שתועלה
11 בעתיד טענה לעבירה לחוק איסור הלבנת הון, הינה יותר מתמוהה ומגרסת עו"ד ש' עולה
12 לכאורה שהיזומה לעריכת התצהיר באה בכלל מצידו של המבקש 1 (ר' עדותו בעמ' 37
13 לפרוטוקול החל משורה 3).
- 14
- 15 לכך יש להוסיף שלמרות העובדה שאמינות המבקשים עומדת בליבה של ההכרעה בבקשתם,
16 שעה שמדובר בבקשה לקיום צוואה שבעל פה שנאמרה בפני הנהנים, המבקש 1 נשאר באולם
17 בית המשפט בעת שמיעת עדות אביו והמבקשים לא נענו לדרישת ב"כ העמותה לצאת
18 מהאולם. המבקשים גם נכחו באולם בית המשפט בזמן שמיעת עדותו של עו"ד ש'. עובדות
19 אלה מביאות לכך שיש לייחס משקל נמוך לעדותם של המבקשים בפני וזאת בנוסף לקשיים
20 עליהם הצבעתי.
- 21
- 22 לאור כל המקובץ לעיל, הסתירות וחוסר הדיוק בגרסת המבקשים שעה שנדרשת רמת
23 מהימנות גבוהה בהיותם עדי קיום; התחכום בהתנהלותו של המבקש 1 מול עו"ד ש';
24 הספקות ביחס לאותנטיות זיכרון הדברים; ומכלול התשתית הראייתית אשר הוצגה בפני
25 ביחס למצבו הרפואי של המנוח, אופיו ורצונו העקבי להעניק לאחר מותו את כל רכושו
26 לעמותה; מקימים ספק מצטבר ביחס לנכונות גרסת המבקשים ולא שוכנעתי, ברמת ההוכחה
27 הנדרשת, בתוכנו של הציווי שבעל פה הנטען.
- 28



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

1 94. בשולי הדברים אעיר שגם המבקשים היו ערים לפגמים אשר נפלו בזכרון הדברים ומשכך
2 עתרו לכך שבית המשפט ירפא את הפגמים באמצעות הוראות סעיף 25 לחוק הירושה
3 בנימוקים שונים, אם כי טענה זו הועלתה לראשונה רק במסגרת סיכומיהם.

4
5 בדין טענה אפוא העמותה שמדובר ברחבת חזית אסורה - ואיני מתירה אותה ככל שהיא
6 נוגעת ליסודות העובדתיים העומדים בבסיסה שלא הוכחו. אלא שאיני נדרשת לשאלה זו בכל
7 מקרה, שהרי שבית המשפט רשאי לקיים צוואה, אף אם היה פגם באחד ההליכים המפורטים
8 בסעיפים 20-23 לחוק, אם אין לו ספק באמיתותה של הצוואה (ע"א 869/75 בריל נ' היועץ
9 המשפטי לממשלה ע"י האפוטרופוס הכללי, לב (1) 98, בעמ' 101))

10
11
12 95. כאמור, במקרה זה קם ספק ממשי ביחס לאמיתות הצוואה שבע"פ, לא שוכנעתי בתוכנו של
13 הציווי הנטען והראיות הצביעו דווקא על היעדר גמירות דעת מצד המנוח לצוות רכושו
14 למבקשים כפי טענתם. לכך יש להוסיף את השימוש המצומצם בסמכותו של בית המשפט לפי
15 סעיף 25 לחוק הירושה ושכל מקרה לא התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, שעה שקבעתי
16 שהמנוח לא היה במצב "שכיב מרע" או שראה את עצמו מול פני המוות בעת הציווי.

17
18 **ה. לסיכום**

19
20 96. לאחר שבחנתי מכלול התשתית הראייתית אשר הונחה בפני, בשים לב לנטל אשר מוטל על
21 המבקשים להוכיח את גרסתם בדבר קיומה של צוואה בע"פ, כאשר מדובר הן בנטל השכנוע
22 והן בנטל הבאת הראיות, המסקנה אליה הגעתי היא שהמבקשים לא עמדו בנטל האמור, כי
23 מרכיבי היסוד בסעיף 23 לחוק הירושה לא התקיימו - ובנסיבות אלה גם יתר דרישות סעיף
24 23 לחוק הירושה שלא התקיימו במלואן, אינן ניתנות לריפוי מכוח הוראות סעיף 25 לחוק
25 הירושה.

26
27 97. לכך יש להוסיף שעדות המבקשים עוררה קושי, והיא לא התיישבה עם ראיות רבות ממקורות
28 שונים ביחס לרצונו של המנוח לאורך השנים להעניק רכוש לעמותה, רצון שגם בא לידי ביטוי
29 בצוואה בעדים שערך המנוח חודשיים בלבד מלפני מותו. משכך גם לא הוכחה בפני גמירות
30 דעתו של המנוח בעת אמירת הציווי בע"פ הנטען.

31



בית משפט לענייני משפחה בטבריה

ת"ע 56416-05-14

ת"ע 56391-05-14

ת"ע 56349-05-14

- 1 לאור כל האמור לעיל, אני קובעת שדין הבקשה לקיום הצוואה בע"פ להידחות. פועל יוצא
2 מכך שדין הבקשה לקיום הצוואה בעדים מיום 30.10.13 להתקבל. צו קיום צוואה יינתן
3 בנפרד.
4
5 99. נוכח דחיית הבקשה לקיום הצוואה בע"פ, היקף העדויות אשר נשמעו והצורך בדיונים רבים
6 אני מוצאת לחייב את המבקשים בשכ"ט העמותה ובהוצאות משפט בסך של 25,000 ₪.
7 הסכום הנ"ל ישולם על ידי המבקשים לידי העמותה תוך 30 יום מהיום, שאם לא כן יישא
8 הפרשי הצמדה וריבית כדין עד למועד התשלום בפועל.
9
10 100. פסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת שמות ופרטים מזהים.
11
12
13
14 101. המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ולאחר מכן תסגור את התיקים שבכותרת.
15
16 ניתן היום, ט"ו שבט תשע"ח, 31 ינואר 2018, בהעדר הצדדים.
17

18 ורד ריקנטי-רוסהר, שופטת

19

20

21

22